

Huippuopettajat ESR-hanke 2010 – 2012

Loppuraportti

1. PROJEKTIN LÄHTÖKOHTA, TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄ

Huippuopettajat ESR -koulutushankkeen tärkeimpänä tavoitteena oli parantaa yliopistokoulutuksen laatua. Hankkeessa rakennettiin yliopisto-opettajien pedagoginen koulutuskokonaisuus. Lisäksi kehitettiin yliopisto-opetusta ja opetussuunnitelmia. Opetuksen laadun parantumisen myötä opiskelijoista tulee entistä osaavampaa työvoimaa työnantajille. Useissa ulkomaisissa huippuyliopistoissa opetuksen ja tutkimuksen laatu varmistetaan tarjoamalla henkilökunnalle laaja-alaista pedagogista koulutusta ja edellyttämällä pedagogista pätevyyttä rekrytointitilanteessa. Suomalaisissa yliopistoissa pedagogista pätevyyttä ei ole vaadittu ennen 2010-lukua, jolloin näitä vaatimuksia alkoi tulla yliopistojen rekrytointiohjeisiin tai johtosääntöihin. Oulun yliopisto on ottanut strategiassaan vuosille 2010 - 2012 kehittämistavoitteeksi akateemisen henkilöstön koulutusosaamisen parantamisen. Strategiassa on todettu, että opiskelijoiden työtapoihin vaikuttaminen edellyttää opettajalta pedagogista tietämystä ja osaamista. Strategiassa todetaan, että akateemisella henkilöstöllä on oman alansa substanssin lisäksi oltava hallussaan ajanmukainen osaaminen oppimis- ja opetusprosesseista. Oulun yliopiston päivitetty rekrytointiohje on astunut voimaan 1.8.2012 ja siinä edellytetään opetuspainotteisissa tehtävissä 25 op:n laajuisia pedagogisia opintoja. Oulun yliopisto on ollut ensimmäisten yliopistojen joukossa vaatimassa pedagogista osaamista opetushenkilökunnalta. Hankkeen välittömänä kohderyhmänä ovat olleet Oulun yliopiston opetushenkilökunta ja välillisenä kohteena Oulun yliopiston eri tiedekunnat.

2. PROJEKTIN TOTEUTUS JA YHTEISTYÖ

Hankkeessa toteutettiin kaksi 25 opintopisteen yliopistopedagogista koulutuskokonaisuutta. Malli kehitettiin suunnittelemalla ja toteuttamalla kaksi tutkimusperustaista yliopistopedagogista koulutuskokonaisuutta. Lisäksi hankkeen aikana pilotoitiin yhteistyössä kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa 35 opintopisteen laaja-alaiset opettajan pedagogiset opinnot. Suoritettuaan nämä, yhteensä 60:n (25+35op) opintopisteen opinnot, opettajat saavat laaja-alaisen opettajan kelpoisuuden. ESR-hankkeen aikana rakennettiin Oulun yliopistoon systemaattinen ja pysyvä toimintamalli yliopisto-opettajien tutkimusperustaisen opetusosaamisen kehittämiseksi. Toimintamalliin luotiin uusia ohjaus- ja harjoittelukäytänteitä. Projektin aikana luotua toimintamallia voidaan hyödyntää sekä valtakunnallisilla että kansainvälisillä foorumeilla. Yliopistopedagogiikan koulutukset antavat yliopisto-opettajille entistä paremmat tiedot ja valmiudet opetuksensa kehittämiseen. Hankkeella haluttiin tukea tiedeyhteisön oppimisen edellytyksiä kehittämällä opettajien opetusosaamista sekä tuottaa syvällisen oppimisen tunnistamiseen liittyviä pedagogisia taitoja. Projekti tarjosi yliopiston koko opetushenkilöstölle yhtäläiset mahdollisuudet pedagogiselle pätevoitymiselle, ja koulutusten osallistujat edustivatkin kaikkia Oulun yliopiston tiedekuntia. Opintoihin hakeuduttiin Oulun yliopiston sisäisen avoimen hakukoulutuksen avulla. Yhteistyötä tehtiin muiden hankkeiden kanssa (esim. Valtti-hanke) sekä kansallisen Peda-forum-verkoston

kanssa. Projektin toteutuksesta kokonaisuudessaan vastasi Huippuopettajat -hankkeen henkilökunta. Valtti-hankkeen kanssa toteutettiin mm. yhteisiä koulutus- ja seminaarijaksoja.

Hankkeeseen liittyvässä tutkimustyössä kerättiin syksyllä 2012 uutta tutkimusaineistoa. Tutkimusaineistoa varten haastateltiin Oulun yliopiston eri tiedekuntien yliopisto-opettajia, jotka ovat osallistuneet hankkeen aikana yliopistopedagogiseen koulutukseen (25 op). Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa tekijöitä, jotka vaikuttavat yliopisto-opettajien ammatti-identiteettiin ja ammatilliseen kehittymiseen.

Tutkimushankkeessa selvittiin myös yliopisto-opettajien käsityksiä ja kokemuksia työskentelystä yliopistoyhteisössä sekä niitä tulevaisuudenkuvia, jotka vaikuttavat opettajien työhön yliopistossa.

Tutkimustuloksilla on tärkeä merkitys yliopistopedagogisen koulutuksen kehittämistyössä. Aineiston pohjalta ollaan kirjoittamassa useita tutkimusartikkeleita kansainvälisiin tiedelehtiin.

3. JULKISUUS JA TIEDOTTAMINEN

Huippuopettajat ESR-hankkeen tiedottaminen on toteutunut suunnitellusti. Hankkeesta on tiedotettu yliopistopedagogiikan kouluttajia ja yliopisto-opettajia sekä yliopistojen johtoa erilaisissa tiedotustilaisuuksissa ja seminaareissa niin Oulun yliopistossa kuin kaikissa muissakin Suomen yliopistoissa. Lisäksi hankkeen aikana tehtiin selvitys yliopistopedagogisten koulutusten tilasta ja rahoituksesta Suomen eri yliopistoissa. Hanketta ja tehtyä selvitystä on esitelty yliopistopedagogiikan kansallisissa tilaisuuksissa 2010 - 2012 (mm. Peda-forum-päivät, opetuksen kehittämisseminaarit ja OpinTori-tapahtumat Oulun yliopistossa) yhteensä 16 kertaa. Keväällä 2011 Oulun yliopiston sisäisessä tiedotuslehdessä Hermeksessä oli uutinen yliopistopedagogisesta koulutuksesta. Hankkeella on ollut www-sivut, joilla koulutuksista on kerrottu.

6.1 Projektin mahdollinen internet-osoite

<http://www oulu.fi/ktk/huippuopettajat/>

4. ONGELMAT JA SUOSITUKSET

Ongelmana on ollut se, miten yliopistopedagoginen koulutus ja tutkimus rahoitetaan hankkeen päätyttyä ja mikä taho rahoituksesta vastaa Oulun yliopistossa (tiedekunnat vai yliopisto yhteisestä budjetista). Melkein kaikki muut suomalaiset yliopistot rahoittavat toiminnan yliopiston perusbudjetista. Selvitys rahoituksesta osoitti myös sen, että Suomen muissa yliopistoissa ja korkeakouluissa yliopistopedagoginen koulutus ja tutkimus on huomattavasti paremmin resursoitu kuin Oulun yliopistossa. Jatkossa osa rahoituksesta tulee opintopisteiden ja tutkimusartikkeleiden perusteella, mutta yliopistopedagogisten opintojen jatkaminen tarvitsee niiden lisäksi muiden yliopistojen hyväksi havaitsemaa mallia rahoituksen kattamiseksi yliopiston perusbudjetista.

5. PROJEKTIN TULOKSET

Hankkeen aikana luotiin yliopistopedagogisiin koulutuksiin pysyvä 25 + 35 opintopisteen malli (yhteensä 60 opintopistettä). Konkreettisenä tuloksena hankkeen aikana toteutettiin kaksi 25 opintopisteen laajuista yliopistopedagogista koulutusta ja yksi 35 opintopisteen opintojen kokonaisuus pilotoitiin yhteistyössä kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa. Ensimmäinen 25 opintopistettä suorittamaan valittu ryhmä, Hype 1, aloitti opintonsa syyskuussa 2010 ja opinnot päättyivät toukokuussa 2012. Toinen vastaava ryhmä, Hype 2, aloitti opintonsa syyskuussa 2011 ja opinnot päättyivät joulukuussa 2012. Koulutusryhmissä oli opiskelijoita yhteensä 42. Helmikuussa 2013 opinnot on suorittanut loppuun 32 opiskelijaa. Koulutus on loppuvaiheessa yhdeksällä henkilöllä. Koulutuksen jätti kesken yksi henkilö. 35 opintopisteen pedagogiset opinnot aloitti vuonna 2011 yhteensä 12 opiskelijaa. Koulutus on kaksivuotinen ja tähän mennessä, helmikuussa 2013 valmistuneita on yhteensä viisi henkilöä.

Huippuopettajat -koulutushankkeen keskeisimmät tulokset ovat opettajan opetuskäytänteiden muuttuminen opettajakeskeisistä oppijakeskeisiksi, reflektointitaitojen kehittyminen, opettajaidentiteetin vahvistuminen, opiskelijoiden entistä parempi oppiminen, oppimiseen ja opettamiseen liittyvän tutkimus- ja teoretiedon lisääntyminen, oman opetuksen tutkiminen (n. 15 referee artikkelia), tieteidenvälisen yhteistyön ja opettajien keskinäisen vertaistuen lisääntyminen sekä työelämä tietoisuuden vahvistuminen osana opetusta.

Hankkeen aikana arvioitiin koulutusten sisältöjä osallistujapalautteiden, reflektiopapereiden ja portfolioiden perusteella ja tehtiin pieniä muutoksia koulutuskokonaisuuteen. Koulutushankkeen aikana kehitettiin harjoittelua mm. työelämä tietoisuutta edistävällä harjoittelulla. Siinä koulutettavat perehtyivät oman alansa työelämään ja sovelsivat kokemustaan oman opetustyönsä kehittämisessä. Hankkeen aikana luotiin myös mentorointimalli. Siinä pedagogisesti pätevä mentori ohjasi yliopistopedagogiikan koulutuksessa olevan osallistujan opetusharjoittelua. Hankkeen aikana tehtiin myös tutkimusta siitä, miten yliopistopedagogisen koulutuksen oppimisen ja opetuksen käytänteet kehittyvät ja vaikuttavat opetuskäytänteisiin. Tutkimuksellisen osuuden pääpaino oli koulutus- ja toimintamallia kehittävä tutkimustyö, joka antaa laajemminkin tietoa yliopistopedagogiikasta. Lisäksi ohjausryhmä edisti yliopisto-opettajien edellytyksiä osallistua koulutukseen työajalla.

6. PROJEKTIN INNOVATIIVISUUS

Koulutushanke toteutettiin prosessina ja kokemuksellisella oppimisella oli suuri merkitys. Koulutus poikkesi perinteisestä yliopistokoulutuksesta, koska se sisälsi paljon toiminnallista työskentelyä ja oman toiminnan reflektointia sekä opetus- ja ohjauskäytänteiden jakamista monitieteisissä pienryhmissä. Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttö integroitiin luontevaksi osaksi koko koulutuskokonaisuutta.

7. PROJEKTIN TASA-ARVOVAIKUTUKSET

Projektissa huomioitiin tasavertaisesti molemmat sukupuolet. Hankkeeseen osallistuvat opettajat tulivat kaikista Oulun yliopiston tiedekunnista ja kaikilla Oulun yliopiston opettajilla oli mahdollisuus hakeutua tähän koulutukseen. Koulutukseen osallistui naisia ja miehiä saman verran (21 + 21 henkilöä).

8. HYVÄT KÄYTÄNNÖT

Katso kohdat 6. Projektin innovatiivisuus ja 3. Julkisuus ja tiedottaminen.

Hyvistä koulutuskäytänteistä on työn alla useita tutkimusartikkeleita.

9. TOIMINNAN JATKUVUUS

Toiminta jatkuu projektin päättymisen jälkeen Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa, joka vastaa yliopistopedagogisen koulutuksen järjestämisestä. Syksyllä 2012 on aloittanut kaksi uutta 25 op:n yliopistopedagogista ryhmää ja yksi 35 op:n yliopistopedagoginen ryhmä. 25 op:n opinnoissa on mukana 40 opiskelijaa ja 35 op:n opinnoissa 10 opiskelijaa. Sekä 25 op:n että 35 op:n opintojen opetussuunnitelma on sama kuin hankkeessa luotu malli, ja samoin 25 op:n opintoihin sisältyvä opetusharjoittelu perustuu mentorointiin ja sisältää työelämään perehtymisjakson. Näin ollen hankkeessa luodut hyvät käytännöt ovat siirtyneet osaksi perustoimintaa, vaikka hanke on päättynyt. Kehitettyä koulutusmallia myös tutkitaan edelleen hyödyntäen hankkeen aikana kerättyjä tutkimusmateriaaleja.

10. YHTEENVETO PROJEKTIN TOTEUTUKSESTA JA TULOKSISTA

Huippuopettajat ESR -koulutushankkeen tärkeimpänä tavoitteena oli parantaa yliopistokoulutuksen laatua. Hankkeessa rakennettiin yliopisto-opettajien pedagoginen koulutuskokonaisuus. Lisäksi kehitettiin yliopisto-opetusta ja opetussuunnitelmia. Opetuksen laadun parantumisen myötä opiskelijoista tulee entistä osaavampaa työvoimaa työnantajille. Useissa ulkomaisissa huippuyliopistoissa opetuksen ja tutkimuksen laatu varmistetaan tarjoamalla henkilökunnalle laaja-alaista pedagogista koulutusta ja edellyttämällä pedagogista pätevyyttä rekrytointitilanteessa. Oulun yliopiston päivitetty rekrytointiohje on astunut voimaan 1.8.2012 ja siinä edellytetään opetuspainotteisissa tehtävissä 25 op:n laajuisia pedagogisia opintoja. Oulun yliopisto on ollut ensimmäisten yliopistojen joukossa vaatimassa pedagogista osaamista opetushenkilökunnalta. Hankkeen välittömänä kohderyhmänä on ollut Oulun yliopiston opetushenkilökunta ja välillisenä kohteena Oulun yliopiston eri tiedekunnat.

Hankkeessa toteutettiin kaksi 25 opintopisteen yliopistopedagogista koulutuskokonaisuutta. Malli kehitettiin suunnittelemalla ja toteuttamalla kaksi tutkimusperustaista yliopistopedagogista koulutuskokonaisuutta. Lisäksi hankkeen aikana pilotoitiin yhteistyössä kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa 35 opintopisteen laaja-alaiset opettajan pedagogiset opinnot. Suoritettuaan nämä, yhteensä 60:n (25+35op) opintopisteen opinnot, opettajat saavat laaja-alaisen opettajan kelpoisuuden. ESR-hankkeen aikana rakennettiin Oulun yliopistoon systemaattinen ja pysyvä toimintamalli yliopisto-opettajien tutkimusperustaisen opetusosaamisen kehittämiseksi. Toimintamalliin luotiin uusia ohjaus- ja harjoittelukäytänteitä. Projektin aikana luotua toimintamallia voidaan hyödyntää sekä valtakunnallisilla että kansainvälisillä foorumeilla. Yliopistopedagogiikan koulutukset antavat yliopisto-opettajille entistä paremmat tiedot ja valmiudet opetuksensa kehittämiseen. Hankkeella haluttiin tukea tiedeyhteisön oppimisen edellytyksiä kehittämällä opettajien opetusosaamista sekä tuottaa syvällisen oppimisen tunnistamiseen liittyviä pedagogisia taitoja. Projekti tarjosi yliopiston koko opetushenkilöstölle yhtäläiset

mahdollisuudet pedagogiselle pätevyitymiselle, ja koulutusten osallistajat edustivatkin kaikkia Oulun yliopiston tiedekuntia. Opintoihin hakeuduttiin Oulun yliopiston sisäisen avoimen hakukoulutuksen avulla. Yhteistyötä tehtiin muiden hankkeiden kanssa (esim. Valtti-hanke) sekä kansallisen Peda-forum-verkoston kanssa.

Hankkeen aikana luotiin yliopistopedagogisiin koulutuksiin pysyvä 25 + 35 opintopisteen malli (yhteensä 60 opintopistettä). Konkreettisenä tuloksena hankkeen aikana toteutettiin kaksi 25 opintopisteen laajuista yliopistopedagogista koulutusta ja yksi 35 opintopisteen opintojen kokonaisuus pilotoitiin yhteistyössä kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa. Ensimmäinen 25 opintopistettä suorittamaan valittu ryhmä, Hype 1, aloitti opintonsa syyskuussa 2010 ja opinnot päättyivät toukokuussa 2012. Toinen vastaava ryhmä, Hype 2, aloitti opintonsa syyskuussa 2011 ja opinnot päättyivät joulukuussa 2012. Koulutusryhmissä oli opiskelijoita yhteensä 42. Helmikuussa 2013 opinnot on suorittanut loppuun 32 opiskelijaa. Koulutus on loppuvaiheessa yhdeksällä henkilöllä. Koulutuksen jätti kesken yksi henkilö. 35 opintopisteen pedagogiset opinnot aloitti vuonna 2011 yhteensä 12 opiskelijaa. Koulutus on kaksivuotinen ja tähän mennessä, helmikuussa 2013 valmistuneita on yhteensä viisi henkilöä.

Huippuopettajat -koulutushankkeen keskeisimmät tulokset ovat opettajan opetuskäytänteiden muuttuminen opettajakeskeisistä oppijakeskeisiksi, reflektointitaitojen kehittyminen, opettajaidentiteetin vahvistuminen, opiskelijoiden entistä parempi oppiminen, oppimiseen ja opettamiseen liittyvän tutkimus- ja teorian tiedon lisääntyminen, oman opetuksen tutkiminen (n. 15 referee artikkelia), tieteidenvälisen yhteistyön ja opettajien keskinäisen vertaistuen lisääntyminen sekä työelämä tietoisuuden vahvistuminen osana opetusta.

Hankkeen aikana arvioitiin koulutusten sisältöjä osallistujapalautteiden, reflektiopapereiden ja portfolioiden perusteella ja tehtiin pieniä muutoksia koulutuskokonaisuuteen. Koulutushankkeen aikana kehitettiin harjoittelua mm. työelämä tietoisuutta edistävällä harjoittelulla. Siinä koulutettavat perehtyivät oman alansa työelämään ja sovelsivat kokemustaan oman opetustyönsä kehittämisessä. Hankkeen aikana luotiin myös mentorointimalli. Siinä pedagogisesti pätevä mentori ohjasi yliopistopedagogiikan koulutuksessa olevan osallistujan opetusharjoittelua. Hankkeen aikana tehtiin myös tutkimusta siitä, miten yliopistopedagogisen koulutuksen oppimisen ja opetuksen käytänteet kehittyvät ja vaikuttavat opetuskäytänteisiin. Tutkimuksellisen osuuden pääpaino oli koulutus- ja toimintamallia kehittävä tutkimustyö, joka antaa laajemminkin tietoa yliopistopedagogiikasta. Lisäksi ohjausryhmä edisti yliopisto-opettajien edellytyksiä osallistua koulutukseen työajalla.